

РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Підготовка фахівців нової генерації висуває на перший план нові пріоритети, серед яких значна роль належить дослідницькій культурі як невід'ємній складовій педагогічної та загальної культури майстра педагогічної справи.

У всі часи цінували вчителя, який багато знає, працює над собою.

Становлення нової парадигми освіти в освітній галузі актуалізує проблему науково-дослідної роботи студентів, формування дослідницьких умінь майбутнього педагога – важливого шляху оволодіння загальною та педагогічною культурою. Це співзвучне освітній меті, визначеній у Національній доктрині розвитку освіти: створення умов для творчої самореалізації кожного громадянина України [1].

Вважаємо, що однією із складових моралі педагога майбутнього є його дослідницька культура, формування якої сприяє кредитно-модульна система навчання у ВНЗ.

Соціальна та педагогічна значущість окресленої нами проблеми посилюється необхідністю формування інформаційної культури як важливого атрибуту освіти педагога.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивчення наукового фонду засвідчує наявність досліджень з обраного нами аспекту. Однак зауважимо: зміни, що диктує час, зумовлюють потребу переосмислення професійної підготовки майбутніх педагогів, відтак пошук шляхів, механізмів відходу від «знаннєвої педагогіки». Оскільки за кредитно-модульною системою навчання

до 70% навчального часу відводиться на самостійне опрацювання матеріалу, зростає питома вага науково-дослідної роботи студентів.

Проблеми НДРС, формування дослідницьких умінь у майбутніх педагогів знаходимо у працях Гончаренка С.У., Гури О.І., Козлова Д.О, Макагон К.В., Орлової Є.А., Паламарчук В.Ф., Поташник М.М., Рудницької О.П., Федорик Л.М. та ін. Проаналізована система НДРС у ВНЗ, основні форми та методи її організації, перспективні шляхи вдосконалення НДРС у контексті сучасних вимог. Однак питання дослідницької культури магістрів педагогічної освіти, її цінність для фахівця залишається актуальним та недостатньо вивченим.

Мета статті – висвітлити суть поняття «дослідницька культура» магістра педагогічної освіти, механізми впливу на її формування в умовах ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. У формуванні особистості педагога є два головних аспекти – професійний і культурний, взаємопов'язані і взаємозалежні, як два крила для птаха. ВНЗ на сучасному етапі повинен давати не лише знання, а й формувати педагога-інтелігента за своєю сутністю із високим рівнем культури. Адже відомо, що головним джерелом культури є діяльність людини. Культура науковця –дослідника є одним із складників професійно-педагогічної діяльності і водночас культури освітянина.

Розвиток дослідницької культури магістрів педагогічної освіти ми розглядаємо як важливий, однак не кінцевий етап(адже далі буде самоосвіта, підвищення кваліфікації) професійного зростання педагога. Це своєрідна, унікальна модель самопізнання, самовдосконалення, самореалізації, самоутвердження, а відтак – підвищення інтелектуальної, комунікативної, духовної культури майбутнього освітянина.

На підтримку думки О.П. Рудницької, що науковий потенціал вважається найвищою планкою і кваліфікаційною характеристикою справжнього професіонала» [2,с.194] додамо: дослідницька культура магістра є виявом емкості цього потенціалу, вищим шаблоном професійної культури педагога.

Безумовно, дослідницька культура магістра – це досконале володіння системою дослідницьких процедур (тобто знання методики дослідження).

Складові дослідницької культури магістра – це не просто знання наукового апарату дослідження, вміння виконувати різноманітні види науково-дослідної роботи (написання наукової доповіді, тез, статей, рецензії, анотації, курсової, дипломної, магістерської роботи), вміння здійснювати науковий пошук, опрацьовувати, аналізувати та систематизувати науковий матеріал, впорядковувати його, робити логічні висновки, прогнозувати, але й усвідомлювати місце, доцільність науково-дослідницьких умінь у системі педагогічної діяльності, коректного використання поняттєвої термінології, дотримання етики наукового пошуку та використання наукових джерел, написання наукової роботи, грамотного письмового викладу здійсненого дослідження.

Акцентуємо, що формування дослідницької культури магістра педагогічної освіти відзначається своєрідністю, зумовленою специфікою професійно-педагогічної діяльності. Про це у свій час справедливо писала О.П.Рудницька з позицій підготовки спеціаліста-педагога в галузі мистецької освіти [2, с.295]

При підготовці магістра педагогічної освіти варто враховувати такі вимоги: забезпечення знаннями, вміннями і навичками у сфері педагогічної діяльності, оволодіння знаннями психології особистості школярів різного віку, методики організації навчально-виховного процесу в різних типах освітніх закладів; формування творчого пошуку, самостійності, усвідомлення відповідального ставлення до виконання наукових робіт; оволодіння етикою науковця[2,с. 289-292]

Аналіз теорії й практики роботи у ВНЗ дозволяє узагальнити, що серед поширених форм розвитку дослідницької культури магістрантів можна виділити: індивідуальні (написання та підготовка доповідей, статей, тез, повідомлень, різних видів наукових робіт) групових чи колективних (підготовка та захист наукових проектів, звітів).

Формування дослідницької культури – це складний, поетапний процес поступового залучення студентів до різного роду наукових робіт із передбаченням поступового нагромадження знань, удосконалення завдань

наукового пошуку від ознайомлення з основними науковими поняттями до включення у самостійну дослідницьку роботу, залучення до наукових конкурсів, олімпіад, конференцій тощо.

Формування дослідницької культури магістрів підпорядковується динаміці педагогічного процесу в цілому, який носить системний, послідовний характер у взаємозв'язку окремих ланок, що забезпечують власне його цілісність та результативність.

Отже, успішність НДРС, формування дослідницьких умінь безпосередньо впливає на успішність та якість професійної підготовки магістра. Це дає змогу стверджувати, що рівень загальної культури перебуває в прямій залежності від рівня дослідницької культури фахівця. Адже суть системи власне й полягає в цілісній й взаємопов'язаній взаємодії її окремих складових.

Набуття магістрами компетенцій дослідницької культури відбувається за рахунок поетапного переходу від засвоєння окремих понять науково-дослідної роботи, науково-категоріального апарату дослідження до знань вищого рангу, що дають можливість усвідомлювати необхідність формування дослідницьких умінь.

З огляду на це вважаємо доцільною і вкрай необхідною корекцію навчальних планів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр педагогічної освіти». Весь комплекс навчальних дисциплін повинен підпорядковуватися, на нашу думку, формуванню дослідницької культури. Єдиний навчальний курс «Теорія та методологія наукових досліджень» ніяк не може вирішити окреслену проблему. Є потреба диференціації у підготовці магістра - науковця, магістра-професіонала. Змістова насиченість та інформативність педагогічного процесу повинні моделюватися у зв'язку з науково-пошуковою діяльністю майбутнього фахівця.

Практика нашої роботи дозволяє виділити провідні педагогічні умови результативності формування дослідницької культури магістра педагогічної освіти:

- забезпечення цілісності усіх взаємозв'язаних ланок педагогічного процесу;
- дотримання наступності, послідовності й безперервності у формуванні дослідницької культури студентів;
- спрямування дослідницько-пошукової діяльності магістрантів в напрямку реалізації завдань загальної та педагогічної культури фахівця;
- реалізація системно-дослідницького підходу при відборі змісту самостійних, індивідуальних завдань та різного виду практик,
- глибоке і внутрішнє сприйняття студентами необхідності включення в НДР; систематична орієнтація на послідовне підвищення рівня дослідницької культури;
- актуалізація активних методів навчання;
- врахування міждисциплінарних зв'язків;
- створення умов та підтримка мотивації майбутніх фахівців до наукового пошуку;
- пропаганда наукових досягнень студентів;
- стимулювання науково-дослідницької діяльності;
- орієнтація студентів на цінність самореалізації особистісних та професійних якостей в НДР;
- врахування потреб та специфіки педагогічної діяльності фахівця конкретної кваліфікації при формуванні дослідницьких компетенцій.

Наскрізний лейтмотив науково-дослідної роботи у ВНЗ з позицій акмеологічного підходу, на нашу думку, виявляється у такому міркуванні: через вдосконалення підготовки магістра до здійснення науково-дослідної роботи до вдосконалення науково-дослідної роботи майбутніх студентів чи учнів.

Висновки. Підвищення рівня дослідницької культури магістра педагогічної освіти вважаємо пріоритетним напрямом його фундаментальної професійної підготовки.

Доцільним є поглиблення та подальше вивчення питання вдосконалення механізмів формування досліджуваного поняття.

Література.

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – К.- Шкільний світ, 2001.- 24с.
2. Рудницька О.П. Педагогіка загальна та мистецька/О.П.Рудницька. Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005. – 360с.

Стаття розкриває суть та педагогічні умови формування дослідницької культури магістра педагогічної освіти. Підкреслюється, що з позицій акмеологічного підходу наукова-дослідна робота у ВНЗ є важливим чинником формування професіоналізму майбутнього педагога. З огляду на це акцентується доцільність і необхідність корекції навчальних планів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр педагогічної освіти». На думку автора, весь комплекс навчальних дисциплін повинен підпорядковуватися формуванню дослідницької культури майбутнього педагога. Єдиний навчальний курс «Теорія та методологія наукових досліджень» ніяк не може вирішити окреслену проблему.

Ключові слова: дослідницька культура, магістр, професійна підготовка, педагогічні умови.

Мельник И.Н. Развитие исследовательской культуры магистров педагогического образования.

Статья раскрывает сущность и педагогические условия формирования исследовательской культуры магистра педагогического образования. Подчеркивается, что с позиций акмеологического подхода научно – исследовательская работа в ВУЗе является важным фактором формирования профессионализма будущего педагога. Акцентируется целесообразность и необходимость коррекции учебных планов образовательно-квалификационного уровня «магистр педагогического образования». По мнению автора, комплекс учебных дисциплин должен подчиняться формированию исследовательской культуры будущего педагога. Единственный учебный курс «Теория и методология научных исследований» никак не может решить указанную проблему.

Ключевые слова: исследовательская деятельность, магистр, профессиональная подготовка, педагогические условия.

Melnyk I.M. The Development of Research Culture of Pedagogical Education Master.

The article depicts the subject and pedagogical environment of forming research culture of pedagogical education masters.

Taking into consideration the positions of acmeological approach, scientific-research work at higher educational establishments is an important factor of forming professionalism of a future teacher.

That`s why it`s necessary to correct the curriculum plans of educational-qualified level of “pedagogical education master”.

In the author`s opinion the whole complex of studying subjects must be directed to the forming of research culture of a future teacher. A single educational course “The theory and methods of scientific-research can`t decide this problem.

Key words: research culture master, professional training, pedagogical environment

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Мельник Ірина Миколаївна – канд. пед. наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти педагогічного інституту Волинського національного університету імені Лесі Українки, роб. тел. – 24-03-04 - кафедра, 24-11-00 – деканат педінституту; дом. тел. – 25-41-22, моб. 80502632028.

Домашня адреса: 43024, м. Луцьк, вул. Верещагіна б.5, кв.88.